

UZGOJ GOVEDA

ISSN 1848-2163

GLASILO SREDIŠNJEG SAVEZA HRVATSKIH UZGAJIVAČA SIMENTALSKOG GOVEDA
I SREDIŠNJEG SAVEZA UDRUGA HRVATSKIH UZGAJIVAČA HOLSTEIN GOVEDA

GODIŠTE 8 • BROJ 3 (22) • RUJAN 2018.

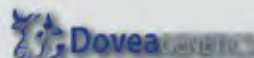

MARTINEZ

novi mladi bik iz
hrvatskog uzgojnog
programa!

ReproVet

Centar za skladištenje sjemena goveda HR0001006
Gornja Rijeka

Veterinarska stanica Križevci d.o.o., Potočka 35, 48260 Križevci
reprovet@vskrizevci.hr, GSM: +385 954800020, +385 954800008

Urednički odbor

Zdravko Barać
Ivica Hajdina
Damir Horvatić
Zdenko Ivkić
Branko Kolak
Pero Mijić
Davor Pašalić
Damir Pejaković
Marija Špehar
Ivica Vranić

Glavni urednici

Josip Crnčić
Željko Picig

Izvršni urednik

Zoran Bašić

Osnivači

H.U.SIM, Sveti Ivan Žabno
SUHUUH, Đakovo

Izdavač

Hrvatska mljekarska udruga,
Zagreb
Vera Volarić, predsjednica

Uredništvo

Trg K. Lukaša 26,
48214 Sveti Ivan Žabno
Tel.: 048/270-996
e-mail: husim@net.hr
Ured Križevci:
Ulica I. Z. Dijankovečkog 12,
48260 Križevci
Tel: 048/270-186
e-mail: suhuhrvatska@gmail.com
MB H.U.SIM: 2569566
OIB H.U.SIM: 97248968965
MB SUHUUH: 2369869
OIB SUHUUH: 37444001149

Žiroračun

H.U.SIM: HR5223600001102115638
SUHUUH: HR1523600001102020592

Grafičko oblikovanje i tisak

“Hlad”, Nikole Halpera 1, Pluska
www.hlad.hr

Naklada: 5500 kom.

Naslovnica: : Martinez

(Mahango Pp x Waldbrand) -
novi mladi bik iz hrvatskog uzgojnog
programa

Poštovani uzgajivači, čitatelji Uzgoja goveda i dragi prijatelji, s veseljem smo dočekali vijest vezanu za donošenje odluke Vlade Republike Hrvatske o provedbi “Programa potpore proizvođačima radi obnove narušenoga proizvodnog potencijala u sektoru govedarstva”. Provodit će se dodjelom bespovratnih sredstava za kupnju steonih junica te potpora za oteljene prvotelke mliječnih i kombiniranih pasmina goveda uzgojenih na području Lijepa naše. Nadamo se da će ovaj program, koji će se provoditi iduće tri godine, donijeti toliko potreban optimizam u naše govedarstvo te da će proizvodne mljekarske ali i uzgojne trendove okrenuti u pozitivnom smjeru. O toj temi kao i o aktivnostima središnjih saveza u proteklom kvartalu možete pročitati u uvodnim riječima predsjednika.

Kao i u prethodnim brojevima, i u ovom dajemo preporuke bikova za umjetno osjemenjivanje koje su sastavili vrijedni članovi uzgajivačkih odbora naših saveza. Također, vezano za provedbu uzgojnog programa u našoj stalnoj rubrici objavljujemo tekst o novostima u vezi s našim bikovima, odnosno o preuzimanju novog bika simentalke pasmine iz domaćeg uzgoja, ali i tekst o tumačenju uzgojnih vrijednosti kod simentalke pasmine goveda.

I u ovom broju časopisa obrađujemo temu vezanu za problem reprodukcije krava. Ovaj put donosimo tekst o problemu perzistentnog žutog tijela na jajnicima krava i junica. Pred nama je Međunarodni jesenski gudovački sajam i nacionalna govedarska izložba holstein i simentalke pasmine goveda, koja će se održati i ove godine. Ovom prilikom pozivamo vas da nas tijekom održavanja Sajma u Gudovcu posjetite na zajedničkom izlagačkom štandu H.U.SIM-a i SUHUUH-a.

Uz najljepše pozdrave, vjerujemo da ćete pronaći zanimljiv i koristan sadržaj i u ovom broju glasila.

Vaši urednici

Josip Crnčić i Željko Picig,
Hrvatska poljoprivredna agencija

Predsjednik H.U.SIM.-a
Damir Horvatić

Uvodna riječ predsjednika H.U.SIM.-a

Poštovani kolege uzgajivači i dragi čitatelji, jesen je blizu a poljski poslovi u punom su jeku, barem što se tiče spremanja kukuruzne silaže. Usprkos tome nadam se da ćete imati dovoljno vremena prolistati novi broj našeg časopisa.

Sa zadovoljstvom moram komentirati činjenicu da je Vlada Republike Hrvatske na inicijativu Ministarstva poljoprivrede donijela "Program potpore proizvođačima radi obnove narušenog proizvodnog potencijala u sektoru govedarstva", kojim će se u tri godine poljoprivrednicima dodijeliti 195 milijuna kuna bespovratnih sredstava. Program će se provoditi kroz dvije mjere. Mjera 1 provest će se kao "Potpora za kupnju steonih junica kombiniranih i/ili mliječnih pasmina goveda", dok će se Mjera 2 provesti kao "Potpora za gubitak prihoda u uzgoju rasplodnih junica kombiniranih i/ili mliječnih pasmina goveda i teškoća koje se odnose na obnavljanje životinjskog blaga". Ti su programi između ostaloga rezultat razgovora uzgajivačkih saveza i Ministarstva poljoprivrede u kojemu je sudjelovao i naš savez, a veliku ulogu u tome odigrala je i Hrvatska poljoprivredna agencija. Mjere će pomoći u zaustavljanju negativnog trenda koji godinama prati naš sektor i šteta je da već i prije nisu uvedene. Međutim, još uvijek je problem nedostatno regulirano tržište mlijeka i mliječnih proizvoda.

Ovih dana iznenadila nas je Vladina odluka kako se kreće u spajanje 50-ak državnih agencija i institucija. Među njima su i Hrvatska poljoprivredne agencija i Hrvatska poljoprivredno-šumarska savjetodavna služba. U trenutku pisanja ovog teksta još nema nikakvih konkretnih informacija na koji način, kako i s kime će se agencije spajati. Budući da su navedene institucije i te kako važne za nas poljoprivrednike, odnosno uzgajivače, nikako ne smijemo ostati po strani već se trebamo aktivno uključiti u navedeni proces. Smatram kako je ovo prilika da se postavi sustav koji će struku i poljoprivrednike još više približiti i povezati na dobrobit cijele poljoprivrede. Stoga će naš savez u suradnji s drugim uzgajivačkim savezima o tome pokušati razgovarati s resornim ministarstvom i iznijeti svoje prijedloge.

Provedba uzgojnog programa i uzgoj domaćih bikova i dalje je glavni posao našeg saveza. Sukladno tome još jedan domaći mladi bik preuzet je u centar za reprodukciju. Riječ je o biku Martinezu (Mahango Pp x Waldbrand) ukupne uzgojne vrijednosti 132, koji je preuzet u CUS Osijek. Vezano za provedbu uzgojnog programa također treba spomenuti i kako je savez potpisao ugovor s Novim centrom za reprodukciju d.o.o. Križevci, i to o suradnji kojom su regulirani odnosi između dva partnera oko kupnje i korištenja bikova koji su proizašli iz domaćega uzgojnog programa, njihova korištenja, uvoza i distribucije sjemena te financiranja provedbe uzgojnog programa, odnosno provedbe genotipizacije. To je i razlog što su od ovog broja u preporukama za u. o. koje objavljujemo u našem časopisu stavljeni i najkvalitetniji austrijski bikovi čije sjeme distribuira ovaj centar.

Savez će već tradicionalno na Jesenskom međunarodnom poljoprivrednom sajmu u Gudovcu imati svoj izložbeni prostor koji će biti mjesto okupljanja uzgajivača i svih onih koji su vezani za naš sektor. Na izložbenom prostoru dijelit će se promotivni materijali za naše uzgajivače, a kao i prošle godine savez će novčano nagrađivati uzgajivače simental-ske pasmine goveda čija će stoka na izložbi biti najbolja. Tako će za 1. nagrađeno grlo u kolekciji novčana nagrada biti 1500,00 kn, za 2. nagrađeno grlo 1000,00 kn, te 3. nagrađeno grlo 500,00 kn. Za šampionsko grlo novčana nagrada bit će u iznosu od 2000,00 kn. Kao i prošlih godina, sudit će strani sudac, i to iz Slovenije.

Vidimo se u Gudovcu!

Uvodna riječ predsjednika SUHUH-a

Poštovani uzgajivači, čitatelji i dragi prijatelji!
Novi broj glasila "Uzgoj goveda" izašao je iz tiska. Ovaj put osvrnut ću se na organizaciju tradicionalne Državne izložbe holstein pasmine goveda u Gudovcu.

U savezu svake godine vodimo brigu oko uređenja krava i svi zainteresirani uzgajivači mogu na korištenje dobiti uređaje za šišanje i sredstva potrebna za uređivanje krava. Svi uzgajivači - izlagači i ove će godine pri predvođenju krava nositi iste bijele majice s logom SUHUH-a. Na našem izložbenom prostoru pored staja bit ćemo na usluzi uzgajivačima, ali i svim posjetiteljima sajma koji će iskazati zanimanje za naš rad. Glavni sudac bit će iz Mađarske. Naime, uz ostalo i dovođenjem najboljih europskih sudaca nastojimo našu izložbu svake godine podići na najvišu moguću razinu.

S velikom tugom primili smo vijest da je preminuo svjetski poznati britanski sudac John Gribbon, ujedno i dugogodišnji voditelj skupine najboljih sudaca Europskog holstein saveza. Spomenimo da smo sudjelovali u školi sudaca holstein pasmine goveda u Poljskoj.

Sve programe zadane na godišnjoj skupštini saveza provodimo, a na kraju ću spomenuti da prilikom prometa uzgojno valjanih rasplodnih grla holstein pasmine goveda uzgajivači trebaju zatražiti izdavanje uzgojne dokumentacije - rodovnika.

Mnogi uzgajivači to ne čine i krše Zakon o stočarstvu. Pozivam uzgajivače i ovim putem da se drže zakonskih obveza te da ne stavljaju u promet rasplodnu stoku bez rodovnika.

*Predsjednik SUHUH-a
Branko Kolak, dipl. ing.*

Želim vam puno uspjeha, sreće i zdravlja. Sretno!

Branko Kolak,
predsjednik SUHUH-a

Puno novih bikova u preporukama za simentalški uzgoj

Za Odbor za uzgoj i preporuke bikova HUSIM-a
Damir Pejaković, dipl. ing. agr.

- Odbor za uzgoj HUSima “obnovio” je preporuke sa čak 12 novih bikova
- U ponudi je puno lako dostupnog sjemena 6 naših “HR-bikova” i 6 uvezenih živih bikova, od kojih su čak 6 izrazito pogodni za uzgoj teladi za tov i krave dojlje
- Novi centar za reprodukciju Križevci - početak suradnje - ugovor s HUSim-om
- MAHANGO Pp - apsolutni “dominator” današnjeg simentalskog uzgoja

MAHANGO Pp je digao bezrožni uzgoj na sami vrh

U protekla 4 mjeseca MAHANGO Pp je došao na 472 kćeri u proizvodnji u 372 stada, od kojih su 143 i linearno ocijenjene, što mu je donijelo pouzdanost većine uzgojnih vrijednosti i indeksa iznad 90%. I gotovo sve su te vrijednosti značajno porasle pa mu je ukupni indeks GZW “skočio” za nevjerojatnih 11 bodova, na 139, čime je postao drugi najviše rangirani, pouzdano testirani bik ukupne simentalške-Fleckvieh populacije. Tako je “P-gen” za bezrožnost doveden na sami vrh u uzgoju simentalca. Trenutno je na top-20 listi mladih, genomskih bikova čak 4 Mahangova sina koji nose “P-gen” za bezrožnost. Progeni testovi sad već dosta pouzdano pokazuju da je Mahango Pp izraziti “all-rounder” - vrlo kompletan bik. Kćeri su mu velikog kapaciteta, lako se tele i lako podnose visoku mliječnost (fitnes) na odličnim nogama. Jedina mana, na koju treba paziti kod sparivanja jesu široko postavljene i predugačke sise, osobito prednje. Mahango Pp će imati u nadolazećem razdoblju ogromni utjecaj na cjelokupnu populaciju jer osim vrhunskih kćeri u proizvodnji - brojnih bikovskih majki - ima već do sada 56 sinova u centrima za UO s prosječnim indeksom gGZW od čak 133. I mi u našim preporukama imamo čak 8 Mahangovih sinova, od kojih su 3 živa bika, u svakom centru za UO po jedan: MASIV Pp (VŽ), MARTINEZ (OS) i GS MAURIZIO (KŽ). Mahangov porast na GZW-listi za 11 bodova odrazio se, naravno, i na njegove sinove pa je svima njima procijenjeni (= izračunati) genomski ukupni indeks porastao za prosječno 5 bodova, tako da ih je sada čak 22 u najvišem segmentu gGZW od 135 do 141.

MAHANGO Pp - trenutno najutjecajniji simentalški bik

HURLY, EVERGREEN i VITAMIN - posebna pažnja

Ova tri bika trebala bi u našem uzgojnom programu u nadolazećem razdoblju odigrati važnu ulogu. HURLY se uz udvostručen broj kćeri u proizvodnji (1.043) stabilizirao u TOP segmentu (GZW 139, noge 110, vime 113), s najvišom razinom pouzdanosti od >95%. To je za naš uzgoj izuzetno dobro jer smo ga puno koristili u stadima vrsnih uzgajivača pa imamo dosta njegovih kćeri u najboljim familijama krava, od kojih će mnoge biti i bikovske majke. U sparivanju jedino treba pripaziti na protok mlijeka (81). EVERGREEN je ušao u skupinu najpouzdanijih bikova (99%) uz jedinstvenu kombinaciju izrazite mliječnosti (MW 130 +1.222 kg), dobrih indeksa protoka mlijeka (107), broja somatskih stanica (112), zdravlja vimena (110), nogu (105) i vimena (106). Niti u drugim

osobinama nema ozbiljniji nedostatak pa očekujemo da ćemo od njegovih brojnih kćeri u našim najboljim stadima uspjeti uzgojiti pokojeg kandidata za bikove za UO visokih indeksa mliječnosti, koje je najteže “fiksirati” uz ostale indekse u kojima imamo dosta uspjeha.

VITAMIN je bik kojega i dalje preporučujemo kao bikovskog oca jer nam je izuzetno važno redovno osigurati nekoliko bikova naglašenih mesnih osobina za korištenje na našoj značajnoj populaciji krava dojlja. **VITAMIN** ima bez konkurencije najbolje osobine tzv. konstruktor bika: **meso 136 - okvir 110 - mišićavost 130**. Odlično je što mu ni mliječne karakteristike nisu loše: indeks mliječnosti 110 (+515 kg), perzistencija 117 i vime 110, uz fitnes 114. I kod njega u sparivanju treba paziti na protok mlijeka (91), a odlično “paše” primjerice baš na Evergreenove kćeri. Ima izuzetno dobre indekse za sve osobine sisa, posebno položaj prednjih sisa (121), koji je čest problem i kod kćeri najboljih bikova (primjerice Mahango, Wendlinger, Polarstern, Manigo, Mandrin, Vulcano). Dakle, u našem uzgoju **VITAMIN** je vrhunski bikovski otac i očekujemo da će njegovi sinovi nastaviti niz koji je započeo prvi naš (bezrožni) bik za krave dojlje **MASIV Pp**.

Novi mladi bikovi - “aktualna genetika”

Većina bikova izbačenih iz preporuka od prije 4 mjeseca nisu loši bikovi, nego su uglavnom predugo korišteni i potrebno je “pomladiti genetiku”. Stoga je njihovo mjesto popunilo 12 novih, mladih bikova, od kojih 4 živa. O novom mladom biku iz našeg uzgojnog programa **MARTINEZU** detalje potražite u rubrici “Naši bikovi”. U **CUO** Varaždin nedavno je stigao jedan stariji i 5 mladih bikova, od kojih za intenzivnije korištenje možemo preporučiti 3 mlada bika (2016. godišta). **VILLARIVA** je iz linije Reumut od već vrlo pouzdanog “univerzalca” najviše razine Villeroya, a s majčine strane je kombinacija Wille x Retrakt. **ZUGSPITZE** nam je jedini na raspolaganju bik iz “Z-linije” koju u fokus uzgajivača uvodi vrlo traženi bikovski otac Zepter iz linije Zaspin-Zasport. Majka ovog zanimljivog mladog bika izrazito je mliječna i eksterijerno superiorna krava iz kombinacije Huttera x Waldbrand. **HIAS** je impozantni mladi bik koji za sada ima rijetku kombinaciju indeksa mlijeko - meso - noge: 129 - 115 - 122, a pedigree mu je Haribo x Polarbaer x Weinold. Nova-Genetik iz Križevaca nudi sjeme dva izuzetno atraktivna mlada bika, od kojih smo pouzdanijeg, po imenu **VARTA** odmah uvrstili i na listu bikovskih očeva. To je najbolje rangirani mladi bik iz pouzdane linije Valeur-Vanadin. Za sada su mu svi najvažniji indeksi na vrlo visokoj razini, a već ima vrlo pouzdane dobre testove na težinu

MAHANGO Pp - TOP mlijeko - meso - fitnes - eksterijer

EVERGREEN - izrazito mliječne kćeri za bikovske majke

teljenja (115) i vitalnost teladi (111) pa ga preporučujemo i za osjemenjivanje najboljih junica u stadima vrsnih uzgajivača. Drugi je bik **WORLDCUP** na istoj, vrlo visokoj razini kvalitete (gGZW 135, vime 117), ali je još uvijek u statusu tzv. **mladi bik od mladog bika** pa ćemo pričekati s njegovom preporukom za bikovskog oca. Nasljednik je linije GS Wertvoll-Williams-Wille, a s majčine strane u pedigreeu je jaka kombinacija Watt x Reumut.

Nedavno je tvrtka Novi centar za reprodukciju (NCR) iz Križevaca, kao nasljednik CRSH-Križevci, sklopila ugovor o suradnji s HUSim-om (kakve imaju i varaždinski i osječki centri za UO). NCR je postao i zastupnik austrijskog Genostara u Hrvatskoj pa su uvezli nekoliko njihovih živih bikova i sjeme od desetak bikova. Odbor za uzgoj HUSima u preporuke je od ovoga broja časopisa uvrstio 6 mladih bikova s prefiksom GS = Genostar. Najviše rangirani je već spomenuti živi bik - **GS MAURIZIO**, za kojega treba napomenuti da je 1. od 56 Mahangovih sinova, ali nije naslijedio “P-gen” za bezrožnost i s obzirom da mu je majčin otac GS Wohltat, trenutni indeks za

vime od 98 ukazuje na oprez. Niti slijedeći Mahangov sin u preporukama GS **MIDLIFE**, ne nosi gen za bezročnost, ali mu je indeks za vime značajno bolji (112), a majčin otac je kao i našem Masivu Pp bik Vulcano. Treći Mahangov sin GS **MAECHTIG Pp** nosi gen za bezročnost, a majčin otac mu je Hurrigan. Još su tri mlada bika iz različitih linija ušla u preporuke: GS **ENJO** (iz linije GS Elvis-Everest, majčin otac Polarbaer), GS **WATTSTEIN** (Watt x GS Waldstein) i GS **VOLL GUT**, (iz linije Valeur-Vanadin, majčin otac GS Minnesota).

I opet upozoravam: nemojte niti jednog mladog bika koji nema progene testove previše koristiti (koliko god "sjajne brojke" ga krasi i čiji god bio). Rizik od razočarenja smanjit ćete koristeći veći broj mladih bikova po manji broj osjemenjivanja.

Vodimo brigu o mesnoj komponenti

Osim već dosta promoviranih **VINCENZA** i **ROYALA** te od nedavno našeg **MASIVA Pp**, imamo u preporukama jako veliki izbor bikova s naglašenom mesnom komponentom (FW >112). Takvih je ukupno 18, a prosjek svih 42 preporučena bika je FW 109.

Do sljedeće preporuke za korištenje bikova početkom iduće godine nadajmo se pozitivnim trendovima u uzgoju i ekonomici govedarske proizvodnje.

VILLARIVA - mladi, živi bik u CUO-VŽ iz jake Villeroy-linije

ZUGSPITZE - zanimljiv mladi, jako mliječni bik iz Z-linije

POUZDANI - PROGENO TESTIRANI BIKOVI (najviše koristiti) = 15 bikova

Ime bika	otac / majčin otac	centar* i HB	sjeme ili živ	GZW indeks	MW mlijeko	Mkg mlijeko	FW meso	FIT fitnes	težina teljenja	protok mlijeka	okvir	noge	vime
WABAN	Wille / Zahner	VŽ 8577	sjeme	142	124	+959	97	125	95	106	103	90	105
MAHANGO Pp	Mungo / Round up	RVet 8414	sjeme	139	127	+1.188	112	116	110	99	118	115	107
HURLY	Hulkor / Segó	VŽ 8309	sjeme	139	123	+1.118	114	117	122	81	105	110	113
VILLEROY	Reumut / Ettal	VŽ 8606	sjeme	138	119	+811	118	117	103	111	89	108	112
WOBLER	Watnox / Mandela	Ngen 8521	sjeme	134	119	+1.023	107	116	119	102	104	114	108
VINCENZO	Reumut / Humid	VŽ 8271	živ	134	115	+468	128	112	111	109	93	90	106
WENDLINGER	Wille / Gebalot	RVet 8321	sjeme	133	121	+1.113	92	122	105	119	105	122	106
ROYAL	Romario / Resolut	VŽ 8403	živ	132	115	+895	115	116	108	99	100	97	115
WALFRIED	Wal / Malefiz	RVet 8454	sjeme	131	114	+614	101	123	111	94	106	104	108
VITAMIN	Vanadin / Winnipeg	VŽ 8611	sjeme	131	110	+515	136	114	104	91	110	100	110
ERBHOF	Eilmon / Weinold	RVet 8627	sjeme	130	124	+812	118	103	115	113	92	111	108
MINT	Manigo / Rau	Ngen 8438	sjeme	130	121	+1.146	94	116	103	109	99	131	121
MAGIC	Manton / Hulock	Ngen 8360	sjeme	128	112	+362	105	119	110	103	100	115	106
MARMOLADA	Mandl / Rubel	RVet 8312	sjeme	125	104	+739	105	124	108	107	97	104	110
VOTARY P'S	Ruhreich / Rumgo	RVet 8623	sjeme	123	118	+1.005	103	107	114	98	116	107	116

MLADI - GENOMSKI TESTIRANI BIKOVI (koristiti po manji broj doza od više bikova) = 27 bikova

Ime bika	otac linija	centar* i HB	sjeme ili živ	gGZW indeks	MW mlijeko	Mkg mlijeko	FW meso	FIT fitnes	težina teljenja	protok mlijeka	okvir	noge	vime
GS MAURIZIO	Mahango / Wohltat	NCR 8663	živ	141	125	+1.109	120	119	110	112	98	115	98
MANNA	Mahango / Janda	VŽ 8612	sjeme	140	130	+1.185	117	115	110	105	116	110	106
GS MIDLIFE	Mahango / Vulcano	NCR 8602	sjeme	137	127	+1.347	115	112	97	114	103	108	112
GS MAECHTIG Pp	Mahango / Hurrican	NCR 8597	sjeme	137	126	+1.090	114	120	102	99	111	113	104
VARTA	Valeur / Vogt	Ngen 8560	sjeme	135	125	+919	110	119	115	100	103	101	120
WORLD CUP	Wertvoll / Watt	Ngen novi	sjeme	135	125	1.136	106	122	103	100	113	104	117
MOREMI PP*	Mahango / Marmor	RVet 8412	sjeme	135	123	+1.010	116	118	109	110	95	112	103
MILAN	Mahango / Hulkor	Ngen 8635	sjeme	135	119	+1.074	117	120	114	110	106	102	111
POSSMANN	Polaroid / Everest	VŽ 8578	sjeme	133	127	+760	118	112	110	95	91	104	100
MARTINEZ	Mahango / Waldbrand	OS 8678	HR živ	132	123	+831	97	123	111	103	111	105	103
HARIBO	Hutera / Rurex	Ngen 8441	sjeme	131	131	+916	98	110	121	112	103	117	109
GS ENJO	Elvis / Polarbaer	NCR 8596	sjeme	131	124	+1.035	110	115	104	106	102	107	113
VERSMOLD	Reumut / Manitoba	RVet 8624	sjeme	131	120	+782	110	117	126	108	99	99	115
GS WATTSTEIN	Watt / Waldstein	NCR 8598	sjeme	131	117	+658	107	122	98	101	109	109	117
VILLARIVA	Villeroy / Wille	VŽ 8654	živ	130	116	+714	111	120	113	103	94	103	112
HIAS	Haribo / Polarbaer	VŽ 8653	živ	129	129	+669	115	105	105	107	94	122	107
MASIV Pp	Mahango / Vulcano	VŽ 8655	HR živ	129	120	+846	117	112	102	88	110	114	95
ETOSCHA	Everest / Idiom	RVet 8534	sjeme	128	118	+582	120	112	112	103	113	107	116
ZUGSPITZE	Zepter / Hutera	VŽ 8652	živ	127	131	+999	97	105	105	111	93	112	117
GS WATTKING	Watt / Reumut	Ngen 8555	sjeme	127	125	+1.280	113	104	92	119	106	99	115
MOZILLA	Manigo / Wille	VŽ 8511	HR živ	127	119	+575	96	121	114	88	100	125	125
WILDPARK	Wildboy / Rumgo	RVet 8626	sjeme	127	117	+592	109	113	105	104	122	120	114
GS VOLL GUT	Valeur / Minnesota	NCR 8599	sjeme	127	115	+681	110	120	100	93	110	108	125
VIGOR *FH5	Reumut / Zauber	OS 8512	HR živ	126	129	+863	106	98	108	127	107	103	107
PERFEKT	Pandora / Hutera	Ngen 8559	sjeme	121	125	+1.085	93	106	106	112	113	118	120
WAMURES	Waldbrand / Resolut	VŽ 8369	HR živ	120	115	+438	106	106	100	113	108	110	109
HEVIN BB	Hutera / Imposium	VŽ 8523	HR živ	119	126	+824	95	99	97	117	109	103	113

*VŽ = Centar za UO Varaždin,

OS = Centar za unaprijeđenje stočarstva Osijek,

RVet = ReproVet - Veterinarska stanica Križevci,

Ngen = Nova-Genetik Križevci,

NCR = Novi centar za reprodukciju Križevci

AKTUALNI BIKOVSKI OČEVI

POUZDANI PROGENO-TESTIRANI BIKOVI

SVI BIKOVI BEZ GENSKIH DEFEKATA

VILLEROY Reumut x Ettal HB 8606 Varaždin	može na junice	gGZW 138 (93%) 534 kćeri MW 119 +811 -0,11 +0,03 pers. 109 protok 111 FW 118 FIT 117 (89%) težina teljenja 103 (99%)	eksterijer: 256 kćeri (95%) okvir mišić. noge vime 89 92 108 112
ERBHOF Eilmon x Weinold HB 8627 ReproVet	super za junice	gGZW 130 (90%) 144 kćeri MW 124 +812 -0,08 +0,13 pers. 112 protok 113 FW 118 FIT 103 (88%) težina teljenja 115 (99%)	eksterijer: 77 kćeri (88%) okvir mišić. noge vime 92 97 111 108
VITAMIN Vanadin x Winnipeg HB 8611 Varaždin	samo za krave	gGZW 131 (87%) 149 kćeri MW 110 +515 -0,12 -0,02 pers. 117 protok 91 FW 136 FIT 114 (83%) težina teljenja 104 (98%)	eksterijer: 95 kćeri (90%) okvir mišić. noge vime 110 130 100 110
VOTARY P*S Ruhmreich x Rumgo HB 8623 ReproVet	super za junice	gGZW 123 (92%) 383 kćeri MW 118 +1.005 -0,13 -0,14 pers. 92 protok 98 FW 103 FIT 107 (90%) težina teljenja 114 (99%)	eksterijer: 132 kćeri (92%) okvir mišić. noge vime 116 115 107 116

VARTA

GS WATTKING

MOZILLA

Ove mlade bikove (2015. godište) upravo sada intenzivno koristite kao bikovske očeve - imaju pouzdane testove za težinu teljenja, a dok im svi glavni testovi postanu pouzdani (progeni), vi ćete uzgojiti njihove najbolje sinove - godišnjake - za centre za UO.

MLADI GENOMSKI-TESTIRANI BIKOVI

VARTA Valeur x GS Vogt HB 8560 NovaGenetik	super za junice	gGZW 135 (69%) 1. od 8 Valeur - sinova MW 125 +919 -0,04 +0,02 pers. 113 protok 100 FW 110 FIT 119 (70%) težina teljenja 115 (99%)	eksterijer (68%) okvir mišić. noge vime 103 103 101 120
MOREMI PP Mahango x Marmor HB 8412 ReproVet	može za junice	gGZW 135 (64%) 19. od 56 Mahango - sin 2. PP - bezrožni MW 123 +1.010 -0,05 -0,09 pers. 117 protok 110 FW 116 FIT 118 (66%) težina teljenja 109 (61%)	eksterijer (65%) okvir mišić. noge vime 95 106 112 103
VERSMOLD Reumut x Manitoba HB 8624 ReproVet	super za junice	gGZW 131 (69%) 4. od 63 Reumut - sinova MW 120 +782 -0,06 +0,01 pers. 110 protok 108 FW 110 FIT 117 (73%) težina teljenja 126 (99%)	eksterijer (69%) okvir mišić. noge vime 99 102 99 115
GS WATTKING Watt x Reumut HB 8555 NovaGenetik	samo za krave	gGZW 127 (71%) 13. od 25 Watt - sinova MW 125 +1.280 -0,27 -0,06 pers. 92 protok 119 FW 113 FIT 104 (73%) težina teljenja 92 (99%)	eksterijer (69%) okvir mišić. noge vime 106 104 99 115
MOZILLA 'HR bik' Manigo x Wille HB 8511 Varaždin	doobar za junice	gGZW 127 (66%) 7. od 35 Manigo - sinova MW 119 +575 +0,02 +0,11 pers. 102 protok 88 FW 96 FIT 121 (69%) težina teljenja 114 (81%)	eksterijer (67%) okvir mišić. noge vime 100 99 125 125
WILDPARK Wildboy x Rumgo HB 8626 ReproVet	samo za krave	gGZW 127 (64%) 1. Wildboy - sin MW 117 +592 +0,00 +0,03 pers. 104 protok 104 FW 109 FIT 113 (66%) težina teljenja 105 (62%)	eksterijer (65%) okvir mišić. noge vime 122 107 120 114

NAŠI BIKOVI: novi mladi bik u CUS-u Osijek - MARTINEZ

Za Odbor za uzgoj i preporuke bikova HUSIM-a dr.sc. Zdenko Ivkić i Damir Pejaković, dipl. ing. agr.

Martinez HB 8678 novi je bik iz hrvatskoga uzgojnog programa, ali i prvi "slavonski" genomski bik u centru za umjetno osjemenjivanje (CUS Osijek). Uzgajivač je Ivan Kvetek iz Gorice Valpovačke blizu Valpova, koji aktivno sudjeluje u genomskoj selekciji (do sada testirano pet bičića). U Njemačkoj i Austriji testiran je velik broj Mahangovih sinova (njih gotovo 1000), a **Martinez** se nalazi među 7% najboljih. Bik Martinez ima 20% krvi holsteina. Preporučuje se većinom za mliječna stada, jer se odlikuje visokim skupnim selekcijskim indeksom (trenutno najbolji od svih hrvatskih genomskih bikova), odličnom mliječnošću (+831 kg) i izvrsnim fitnessom (dugovječnost, perzistencija, broj somatskih stanica, plodnost). Pogodan je za junice.

MARTINEZ HB 8678

(Mahango Pp x Waldbrand x Wal)
Uzgajivač: Ivan Kvetek, Gorica Valpovačka

SKUPNI	MLIJEKO	MESO	FITNES
132	123	97	123

mlijeko: +831 +0,02 -0,02, dugovječnost 118, perzistencija 116, broj somatskih stanica 113, plodnost 112, lakoća teljenja (p) 111 vanjšina: 111 106 105 103

Novosti o našim aktivnim bikovima

U prošlom broju objavili smo detaljan pregled svih naših pet aktivnih bikova u centrima za UO. Što se promijenilo u međuvremenu?

MASIV Pp, kao i svi Mahangovi sinovi, „profitirao“ je 5 bodova pa je sada na gGZW 129. Sjeme je u prodaji od početka ljeta i još jednom ponavljamo - njegova je namjena za stada krava dojlja i izrazito dobro paše na mnogobrojne kćeri bikova Warberg, Raul i Vincenzo. Preporučujemo ga za intenzivno korištenje u uzgoju **odlične teladi za tov**, od koje će u prosjeku **svako drugo** biti i genetski **bezrožno**.

MOZILLA je počeo dobivati ozbiljniji broj teladi i u Bavarskoj - do sada ih je 69 od junica i 102 od krava pa mu je znatno porasla pouzdanost indeksa težine telje-

nja - 114 (81%). Njegov je indeks za vitalnost teladi sjajan - 126 (59%). Sada dolazi pravo vrijeme za korištenje Mozille na najboljim plotkinjama kao **bikovskog oca**, jer više nema dvojbe da s teljenjima ni kod junica neće biti problema, a i zbog toga što je stariji od tri godine. Naime, upravo je u toj dobi bikovskog oca optimalno vrijeme korištenja kako bi njegovi budući sinovi u dobi od godine dana imali pouzdanije procjene genomskih indeksa, jer će on upravo tada dobivati progene testove. Mi smo ga već koristili za bikovskog oca i genotipizirali do sada šest kandidata, a bavarski uzgajatelji testirali su svoja tri kandidata! Sigurni smo da je to tek početak.

WAMURES nije dobio toliko prilike, a iako je godinu dana stariji ima podjednak broj teljenja u Bavarskoj kao i Mozilla (173). Bilo bi vrlo dobro dati mu prilike za korištenje i na najboljim kravama, jer je Wamures jedan od nekoliko najbolje rangiranih Waldbrandovih sinova - sveukupno je 17. od 425 genotipiziranih, a u centrima za UO 9. od ukupno 64, bez genskih defekata 3. od 33. Ako mislite da je gGZW 120 i MW 115 preslabo za ozbiljno korištenje, pogledajte kakve je vrijednosti imao primjerice Hurly netom prije prvih progenih testova - gGZW 122 i MW 113 - pa danas ima GZW 139 i MW 123 i deset sinova u centrima. Dogodit će nam se da će od naših najboljih bikova bavarski uzgajatelji uzgojiti još bolje sinove, a mi... barem pokušajmo!?

U sličnom su statusu i **VIGOR** i **HEVIN BB**. Koristite ih svakako i na najboljim kravama, samo što za njih ne možemo očekivati njemačke testove jer se zbog poznatih problema s BKK-om koriste samo kod nas.

U "pripremi" imamo mladog bičića za kojega vjerujemo da će uskoro biti zanimljiv centrima za UO. Ima jak, dubok pedigre, kombinacije Wobbler x Wendlinger x Romario x Mal x Dionis, a uzgojen je u domaćoj familiji krava na OPG-u Panić, u Majuru (ZgŽ). Njegov je genomski test vrlo dobar i sigurni smo da zaslužuje ozbiljnu priliku za korištenje, i to ne samo na našoj populaciji. Detaljni genomskog testa dostupni su na www.hpa.hr.

WOBBLER X WENDLINGER -

ovo tele izraslo je u lijepog bika koji zaslužuje mjesto u centru za UO - 24.11. navršava 12 mjeseci...

Holstein bikovi za umjetno osjemenjivanje

Za Odbor za uzgoj SUHUH-a dr.sc. Zdenko Ivkić, zivkic@hpa.hr

Unatoč kontinuiranom smanjenju ukupnog broja krava u Hrvatskoj, konačno postoje određene pozitivne naznake. U posljednjih sedam mjeseci smanjenje iznosi 0,7%, što je znatno manje od prošlogodišnjih 4% (trenutno je oko 160.000 krava, s udjelom holstein pasmine od 24%).

Cilj je novih mjera Ministarstva poljoprivrede (potpore za kupovinu i uzgoj junica) povećanje broja krava i osiguranje dostatnog broja rasplodnih junica pa se može očekivati zaustavljanje dugogodišnjega negativnog trenda. Jedan je od ciljeva navedenih mjera i povećanje genetske kakvoće krava u sektoru mliječnoga govedarstva, stoga se korištenje najboljih bikova nameće kao jedan od uzgojnih prioriteta. Poznato je da se najbolji učinak ostvaruje planskim uzgojem, i to prema modelu ciljanog sparivanja, pa odabiru bikova treba pridavati najveću moguću pozornost. Kako se u holstein pasmini na tržištu nudi sjeme velikog broja bikova (više od 150), odabir

najprikladnijih nije nimalo jednostavan. Treba uvažiti puno kriterija (uzgojne vrijednosti, porijeklo, cijenu itd.) pa je cilj naših preporuka pomoći uzgajivačima pri odabiru. Već smo nekoliko puta isticali najvažnije kriterije za izradu preporuka: skupni indeks, odsutnost genetskih defekata, indeksi za vime, fitnes i dob bikova zbog bolje kontrole srodstva (<10 godina).

Bikovi su kao i u prošlim preporukama razvrstani prema zemlji uzgoja, a zbog lakšeg razumijevanja koristimo se različitim bojama kako bismo približili pojedina svojstva (**zeleni** - popravljiva, **crni** - neutralno, **crveni** - slabiji). Najbrojnija je ponuda njemačkih bikova, i to upotpunjena novim progenim (Moll, Beladi, Babylon, Banesto i Lexus) i genomskim bikovima (Barkeeper i Kendrick). Bik Moll popravljiva mliječnost, vanjštinu (vime i noge) i fitnes (zdravlje vimena i dugovječnost) pa je prikladan za junice. Slična su i svojstva genomskog bika Barkeepera, koji još popravljiva i sadržaj mlijeka, ali nije pogodan za junice.

Prednost je genomskih bikova njihov pedigree, jer imaju vrlo malo srodnika u populaciji. Za junice su prikladni bikovi u kojih je indeks LTo ≥ 104 (progeni), odnosno ≥ 106 (genomski).

Ponuda skandinavskih bikova ostala je nepromijenjena (tablica 2). Na junicama treba koristiti one bikove u kojih je indeks LTo ≥ 104 (progeni), odnosno ≥ 106 (genomski).

U ponudi nizozemskih bikova i nadalje dominiraju genomski bikovi, među kojima je novi bik Pinterault. Popravlja mliječnost (količinu mlijeka i sadržaj bjelančevina), vime i fitnes (zdravlje vimena i dugovječnost). Na junicama se mogu koristiti i drugi bikovi u kojih je indeks LTo ≥ 102 (progeni), odnosno ≥ 103 (genomski).

I među američkim i francuskim bikovima (tablica 4) pojavljuje se nekoliko novih imena (Belair, Balisto, Blackgold, Monetrey, Modesto i Kingboy). Bik Belair popravlja mliječnost (količinu i sastav mlijeka), vanjštinu (vime i noge) i dugovječnost. Bik Balisto, pak, popravlja sastav mlijeka, vanjštinu (vime i noge), te zdravlje vimena. Pogodan je za junice. Za junice su pogodni i drugi bikovi u kojih je indeks LTo ≤ 6 .

Tablica 1. Bikovi iz njemačkog uzgoja

HB	Ime bika	otac/majčin otac/majčine majke otac	RZG	Mkg	mm,%	bj,%	vime	noge	RZS	RZN	LTo	cen
Progeni bikovi												
1319	MOLL	MOGUL / SNOWMAN / GOLDWYN	139	1520	-0,26	-0,05	130	114	118	112	111	OS
1210	BOOM	BOOKEM / BOGART / TOYSTORY	139	1536	-0,08	-0,03	114	95	117	114	110	VŽ
1318	BELADI	BOOKEM / MASSEY / HALLING	137	629	0,23	0,06	116	99	122	123	94	OS
1316	BABYLON	BOOKEM / BOLTON / MASCOL	133	752	0,11	0,15	118	102	108	108	116	OS
1317	BANESTO	BOOKEM / XACOBEO / SHOTTLE	130	658	-0,27	0,06	125	105	116	127	95	OS
1261	EPINAL	EPIC / DIGGER / MAC	129	1087	-0,05	-0,08	109	111	98	114	116	VŽ
1287	LEXUS	LEXOR / SUPER / BOLTON	125	2	0,54	0,21	107	108	94	114	113	VŽ
1260	MEDICO	MERIDIAN / RAMOS / O MAN	122	1541	-0,13	-0,25	107	115	104	114	117	VŽ
1063	MARSIAN*	MAN-O-MAN / SHOTTLE / ITO	122	609	-0,18	-0,01	107	106	115	112	102	OS
1119	SECCO	SEBASTIAN / GOLDWYN / ROY	122	391	0,00	-0,10	115	118	107	117	110	VŽ
Genomski bikovi												
1307	BARKEEPER	BATTLECRY / GALAXY / BEACON	159	911	0,48	0,27	119	123	121	130	94	OS
1306	KENDRICK	KERRIGAN / KOMMAN. / PIONEER	146	1565	-0,11	-0,06	146	119	103	124	101	OS
1246	BUENKO*	BUENO / DEFENDER / BOOKEM	139	878	0,11	0,11	123	115	108	114	106	OS
1094	BOSMEN*	BOSS / ELITE / PAGEWIRE	138	903	0,10	0,18	100	119	111	109	101	OS
1286	BUCK	BUBE / HIGHLIGHT / PLANET	129	881	-0,29	-0,05	126	116	110	122	112	VŽ
979	FALCO*	FANATIC / BRONCO / FORTUNE 3	129	970	0,03	0,05	106	105	95	111	103	OS
1096	OVERBOY*	OVERBAY / GOLD CHIP / EIGHT	128	771	0,05	-0,06	122	99	116	122	106	OS
972	S MASTER*	SNOWMASTER / BRONCO / FORTUNE	126	1247	-0,29	0,03	111	116	102	98	101	OS
1093	ALF*	ALPINE / GOLD CHIP / EIGHT	125	254	0,14	0,15	121	95	108	118	104	OS
980	LETHAL*	LET IT SNOW / ALTAIOTA / GOLDWYN	125	1017	-0,06	0,09	117	101	102	102	91	OS
1097	SHARIF*	SHOTGLASS / ALTAIOTA / GOLDWYN	124	620	0,06	-0,03	115	100	117	115	101	OS

Legenda: *- živi bik u centru za u.o., RZG - skupni indeks, Mkg - uv za kg mlijeka, mm% - uv za sadržaj mliječne masti, bj% - uv za sadržaj bjelančevina, noge - noge i papci, RZS - broj somatskih stanica, RZN - dugovječnost, LTo - lakoća teljenja (utjecaj oca - direktni utjecaj), cen - centar za u.o. koji distribuira sjeme (OS - CUS Osijek, VŽ - CUO Varaždin).

Tablica 2. Bikovi iz skandinavskih zemalja

HB	Ime bika	otac/majčin otac/majčine majke otac	NTM	MLI, kg	mm,%	bj,%	vime	noge	ZDR	DUG	LTo	cen
Progeni bikovi												
1205	CLARK	D COLE / LAMBADA / V BOJER	26	115	85	96	105	116	100	126	105	LA
1201	ODENSE	OPELL / BANKER / ELVIS	22	104	105	110	120	89	105	110	101	LA
970	SPARKY	SUAREZ / SALOMON / T FUNKIS	21	95	116	118	120	107	108	106	105	LA
Genomski bikovi												
1282	RIVER	REFLECTOR / OSMUS / ZAC	37	105	104	118	135	108	113	127	106	LA
1170	BROOK	BALISTO / DENIM / RAMOS	35	106	132	127	114	106	115	119	99	LA
1269	ROMELLO	RODGERS/ MIRACLE/ BISMARCK	31	103	110	112	116	108	108	114	106	LA
1173	BOSMAN	BALISTO / G-FORCE / D LIMBO	24	114	108	116	100	109	105	110	97	LA
1202	BARTO	BLISS / SALOMON / BASIL	23	91	111	107	120	120	123	118	112	LA

Legenda: NTM - skupni indeks, MLI kg - indeks za kg mlijeka, mm% - uv za sadržaj mliječne masti, bj% - uv za sadržaj bjelančevina, ZDR - zdravlje vimena, DUG - dugovječnost, LTo - lakoća teljenja (utjecaj oca), cen - centar za u.o. koji distribuira sjeme (LA - Lactis)

Tablica 3. Nizozemski bikovi

HB	Ime bika	otac/majčin otac/majčine majke otac	NVI	Mkg	mm,%	bj,%	vime	noge	ZDR	DUG	LTo	cen
Progeni bikovi												
1009	DANNO	BOOKEM / BOLTON / O MAN	285	1332	-0,25	-0,05	108	115	107	612	101	NG
1289	NATURAL	PACKMAN / SUPER / PARAMOUNT	235	1529	-0,02	0,07	103	100	104	296	101	NG
1192	SKYFALL	G FORCE / GOLDWYN / O MAN	226	1094	0,04	0,19	104	107	96	396	107	NG
Genomski bikovi												
1161	GALORE	BALISTO / GRAVITY / JORDAN 3	338	1791	-0,22	0,11	112	105	107	800	104	NG
1242	CONCERT	CRESCENDO / C FORCE / GIBOR	334	2274	-0,17	-0,01	104	105	104	573	102	NG
1160	FINDER	BALISTO / EPIC / GOLDWYN	331	925	0,35	0,08	114	106	107	882	105	NG
1238	SIDEKICK	SUPERSHOT / BOOKEM / BOLTON	297	1721	-0,30	-0,19	110	105	109	637	101	NG
1239	BRAVO	BALISTO / BOWSER / SHOTTLE	289	852	0,23	0,22	109	102	110	777	108	NG
1323	PINTERAULT	PENLEY/ BALISTO/ NUMERO UNO	268	1104	-0,11	0,13	110	101	111	815	102	NG
1162	BRASIL RF	BALISTO / SNOWMAN / RAMOS	262	705	0,42	0,29	112	102	105	658	100	NG
1240	ABEL	JEROD / MOGUL / FREDDIE	228	478	0,29	0,10	109	103	105	454	102	NG
1270	WIFI	FANATIC / FIDELITY / GOLDWYN	204	125	0,64	0,25	104	104	101	317	102	NG
1290	MENTOR PP	LION P/ MADDOCK/ GOLDWYN	202	582	-0,07	0,05	111	103	105	529	108	NG

Legenda: NVI - skupni indeks, Mkg - uv za kg mlijeka, mm% - uv za sadržaj mliječne masti, bj% - uv za sadržaj bjelančevina, ZDR - zdravlje vimena, DUG - dugovječnost, LTo - lakoća teljenja (utjecaj oca), cen - centar za u.o. koji distribuira sjeme (NG - Nova Genetik)

Tablica 4. Bikovi iz SAD-a i Francuske

HB	Ime bika	otac/majčin otac/majčine majke otac	TPI	Mlb	mm,%	bj,%	vime	noge	BSS	DUG	LTo	cen
Progeni bikovi												
1331	BELAIR	SUPERSIRE / BOOKEM / DEX	2597	1274	0,14	0,06	2,09	1,56	3,06	5,6	7	BO
1084	OCTOBERFEST	ALTAOAK / DORCY / AUDEN	2585	1864	0,05	-0,01	1,26	0,96	2,58	1,9	9	OS
1314	BALISTO	BOOKEM / WATSON / O MAN	2554	939	0,16	0,14	1,02	1,43	2,65	-1,1	6	OS
1146	SUPERSIRE	ROBUST / PLANET / SHOTTLE	2548	1938	0,09	0,01	0,68	-0,06	2,82	5,9	7	BO
1312	BLACKGOLD	NUMERO UNO/ROBUST/ PLANET	2545	1438	0,10	0,05	1,07	1,64	3,13	1,9	7	OS
1313	MONTEREY	MCCUTCHEN/ ROBUST / ZENITH	2544	701	0,09	0,06	3,02	1,90	2,97	0,9	6	OS
1333	MODESTO	SUPERSIRE/ BOOKEM / SHOTTLE	2532	1757	-0,04	0,04	1,67	1,35	2,91	4,9	7	BO
1332	KINGBOY	MCCUTCHEN/ SUPER / SHOTTLE	2480	1265	0,00	0,01	2,57	1,27	2,69	3,0	8	BO
1305	BRIGHAM	NUMERO UNO/ DORCY/ MAC	2458	456	0,12	0,00	2,58	1,51	2,79	4,6	8	OS
1126	MOGUL	DORCY / MARSH / O MAN	2450	1202	0,11	0,01	3,11	2,20	3,00	2,5	6	BO
1304	NOMINEE	NUMERO UNO/ MASSEY/ RAMOS	2443	1374	0,01	0,03	0,38	0,50	2,61	3,5	6	OS
896	MODEL	ROBUST / PLANET / SHOTTLE	2311	799	-0,02	0,05	1,35	1,70	3,00	5,4	7	RE
1152	MOCHA	SHAMROCK/ RAMOS/ SHOTTLE	2281	743	0,04	-0,02	0,23	0,65	2,62	5,6	7	BO
1273	HAMMIG ISY	SANTANA /SUPERSTIT. / STOL J	2267	1394	-0,10	0,01	1,49	0,40	2,57	4,0	7	RE
1049	ZIGGY	SUPER / SHOTTLE / GARTER	2246	894	-0,11	0,04	0,58	-0,81	2,72	5,3	7	BO
1050	MAGNUS	MAN-O-MAN/ SHOTTLE/ MORTHY	2197	566	0,14	0,12	1,32	-0,12	2,95	-2,5	8	BO
895	CASHMONEY	OBSERVER/ GOLDWYN/ SHOTTLE	2193	471	0,02	0,02	1,49	0,96	2,68	4,2	7	RE
1002	KID	PLANET / SHOTTLE / MARSHALL	2124	1065	-0,08	0,01	0,85	-0,01	2,74	4,1	6	BO
1103	ELVIS ISY	PLANET / MASCOL / TRENT	2059	460	-0,02	0,03	0,14	-0,09	2,66	4,5	5	RE
Genomski bikovi												
1274	JAGGER	GALAXY/ DOMEBRMAN / BAXTER	2320	1558	-0,05	-0,03	2,28	1,22	2,85	2,7	7	RE

Legenda: TPI - skupni indeks, Mlb - uv za lb mlijeka, mm% - uv za sadržaj mliječne masti, bj% - uv za sadržaj bjelančevina, BSS - broj somatskih stanica, DUG - dugovječnost, LTo - lakoća teljenja (utjecaj oca - direktni utjecaj), cen - centar za u.o. koji distribuira sjeme (OS - CUS Osijek, BO - Bosgen, RE - Reprovet)

U obliku seksiranog sjemena u ponudi se nalazi nekoliko bikova (Baltolo, Camelot, Spur, Jagger, Clark, Bynke i Sparky), koji zbog bolje uspješnosti većinom treba koristiti na junicama. Generalno preporučujemo znatnije korištenje najboljih mladih genomskih bikova (min. 50-70%) i seksiranog sjemena, ali i plansko korištenje mesnih bikova zbog proizvodnje kvalitetne teladi za tov. Od bikova crvenog holsteina dostupni su bikovi Bresun, Sunred, Berlino Red (novi bik), Fun P (djelomična bezročnost) i Nova PP (potpuna bezročnost).

Za sve informacije u svezi s preporučenim bikovima uzgajivači se mogu obratiti Odboru za uzgoj Saveza udruga hrvatskih uzgajivača holstein govoda (suhuhhrvatska@gmail.com), ili centru za umjetno osjemenjivanje koji distribuira sjeme, a u svezi s izradom plana osjemenjivanja Službi za razvoj govedarstva HPA (e-mail: govedarstvo@hpa.hr ili tel. 01/3903-129).

Pomoć u tumačenju uzgojnih vrijednosti - simentalac

Za Odbor za uzgoj i preporuke bikova HUSIM-a
Damir Pejaković, dipl. ing. agr.

Uzgojne vrijednosti (UV) se iskazuju u brojkama. Puno je osobina koje se prate i za koje se izračunavaju uzgojne vrijednosti. Neke su jako važne, a neke malo manje važne - većina ih se računski kombinira u indekse po kojima se uzgojne životinje uspoređuju. Za potpuno razumijevanje i suvislo tumačenje uzgojnih vrijednosti i indeksa - "tih silnih brojki" - potrebno je dosta iskustva, kontinuiteta u praćenju i svakako pomoći stručnjaka - praktičara s bogatim iskustvom. Jedna od najboljih, dokazani stručnjak Andrea Hefner, voditeljica uzgoja najvećeg europskog simentalnog centra BVN (Neustadt/Aisch) sažela je svoja razmišljanja i preporuke uzgajivačima na 2 lista - evo prijevoda:

ŠTO NAM GOVORE UZGOJNE VRIJEDNOSTI ?

To pitanje postavljaju mnogi uzgajatelji. "Putice 100 - to je super, ako ima 99, ne mogu toga bika koristiti!", kaže jedan. Među nekim uzgajivačima vlada mišljenje da bikove s indeksima za npr. protok mlijeka, somatske stanice ili težinu teljenja ispod 100 ne treba koristiti ili da indeksi osobina eksterijera na dijagramu moraju baš svi "ići u desno" i još štošta. Stoga koristim priliku pomoći vam u realističnijem tumačenju uzgojnih vrijednosti.

OSNOVNO

Uzgojna vrijednost ili indeks 100 predstavlja uvijek aktualni prosjek ukupne populacije. Za svako svojstvo 12 bodova je jedna standardna devijacija (odstupanje od prosjeka).

- Razmišljajte u kategorijama! Osjetniju razliku unutar pojedinog svojstva čini 1 standardna devijacija (12 bodova).
- Uzmite u obzir stalno prilagođavanje / preračunavanje baze usporedbe s obzirom na uzgojni napredak (u odnosu na aktualno godište, stariji bikovi gube godišnje prosječno 2,5 boda u GZW-u, a

i za sva pojedinačna svojstva baza usporedbe se stalno preračunava).

- Vodite računa o pouzdanosti bikova: stariji bikovi imaju (u odnosu na najnovije mlade bikove 2017. godišta) već više preračunavanja UV iza sebe. Dakle, primjerice najbolje rangirani progno testirani bik Waban s GZW 142 usporediv je s mladim bikom 2018. godišta koji ima GZW 152 - takvom mladom biku realno je predviđati GZW 142 kad dobije progene testove.

POJEDINAČNE UZGOJNE VRIJEDNOSTI I INDEKSI

GZW - bikovi s ≥ 2 standardne devijacije iznad prosjeka ($GZW \geq 124$) su apsolutno vrhunski u simentalnoj-Fleckvieh populaciji.

FW - UV za meso - cilj je koristiti bikove uravnoteženih UV za dnevni prirast, randman i klase polovica (bikovi ispod FW 94 koriste se u BVN-u samo iznimno, ako su iz rijetke linije).

UV mlijeko (kg) - iznad +700 kg - bikovi odlično popravljaju mliječnost; od +250 do +700 - ima jako puno izvrsnih, univerzalnih, kompletnih bikova koji daju odlične kćeri bez problema.

DUGOVJEČNOST - 12 bodova znači u prosjeku 3 mjeseca dulji (ili kraći) proizvodni vijek.

Plodnost bika - ta vrijednost nije uzgojna vrijednost - nije ničime korigirana (sezona itd.) - dugogodišnje iskustvo kaže: ne pravite razliku među bikovima ako su unutar raspona -3 do +3 %.

PROTOK MLIJEKA - nužno balansirano sparivanje - za područje BVN-a UV 100 (prosjeak) znači protok mlijeka prvotelki od 2,20 L/min. - naši bikovi s UV 84-99 dat će protok kod prvotelki od 1,95-2,20 L/min; UV protoka mlijeka iznad 118 - također budite oprezni!

TEŽINA TELJENJA (ZA BIKA) prosjek teljenja junica: oko 10% je zbroj učestalosti veterinarske pomoći + postotak mrtvo-oteljene teladi - raspon indeksa 124 - 76 znači

7-14% problema kod teljenja junica; ne postoji bik s 0% problema kod teljenja njegove teladi - i krava i uvjeti držanja imaju utjecaj! Molim vas koristite veći broj bikova za osjemenjivanje junica - ne oslanjajte se samo na jednoga.

TEŽINA TELJENJA (ZA KĆERI BIKA) - preporučljive UV iznad 94.

SISE I MUŽNJA - 5 svojstava koja nemaju ekonomsku težinu u GZW-indeksu, ali su u svakodnevnoj praksi izuzetno važna

OSOBI NE VANJŠTINE - EKSTERIJERA

7 osobina je s optimalnim vrijednostima - kažu uzgojni ciljevi!

OKVIR - okvir 100 opisuje prosječnu prvotelku s visinom križa od 144,1 cm (odrasla krava cca. 146 cm); okvir 88 znači u prosjeku 1 cm niža krava; problematične su prevelike krave!

POLOŽAJ ZDJELICE - optimalno 97-103; spuštene zdjelice su funkcionalnije!

KUT SKOČNOG ZGLOBA - optimalno 90-96, ali uvijek balansirano sparujte!

PUTICE/VISINA PAPAKA - putice s UV 97 su prosječne kao i sa 103; ako je potrebno značajno poboljšanje, koristite bikove s UV 106 i više!

DULJINA PREDNJEG I STRAŽNJEG VIMENA - nije presudno - cilj je malo funkcionalno vime.

DUBINA VIMENA - cilj je dugoročno održivo čvrsto nošenje vimena; UV >94 je dovoljna jer su zadnjih godina vimena sve čvršće nošena, tj. UV 100 je više nego prije 5 godina.

DULJINA SISA - bikovi s UV od 88-112 daju u prosjeku poželjnu duljinu sisa od 4,5-5,3 cm.

DEBLJINA SISA - bikovi s UV od 88-112 daju u prosjeku poželjnu debljinu sisa od 2,0-2,8 cm.

POLOŽAJ PREDNJIH SISA - preporuka: UV >94 nema problema.

SMJER ZADNJIH SISA - preporuka: ekstreme u oba smjera samo ciljano sparivati; UV 88 znači smjer kazaljki na satu kao u pola šest i pola sedam; često se traži ispravljanje sljubljenih sisa koje su problem kod robotske mužnje.

ČISTOĆA VIMENA - UV 100 za bika znači 88% čistih vimena kod njegovih kćeri (bez prisisaka).

BOJA - simentalac - Fleckvieh ima puno različitih boja: značajne linije s odličnim UV za meso, kao što su Winnipeg, Manitoba, Randy i njihovi potomci "donose" obojenosti na glavama! Puno bikova novije generacije uzgojeno je uz pomoć bikovskih očeva kao što su Rau, Manton, Waldbrand ili Wille, tako da se pojavnost boje na glavama neće smanjivati. Crveni holstein se već dugo ne koristi u križanju! Tovljačima je to neophodno stalno dokazivati (putem uzgojnih i proizvođačkih organizacija). Uzgajati "na boju" nema nikakvog smisla!

Svim našim uzgajivačima, osjemenjivačima i ostalima kojima dođu u ruke "brojke vezane na uzgojne vrijednosti", a nisu sigurni kako ih protumačiti, na raspolaganju su pojedini stručnjaci Hrvatske poljoprivredne agencije, Savjetodavne službe i centara za reprodukciju, ali itekako i neki uzgajivači koji imaju dugogodišnje iskustvo i kontinuitet u "praćenju simentalke genetike". Dobar dio njih aktivno sudjeluje u radu Odbora za uzgoj i preporuke bikova HUSima - imajte povjerenja, taj odbor radi za vas.

BOJA?! - previše se povezuje s utjecajem holsteina, koji je danas minimalan

HURLY - TOP bik - GZW 139 (95%), ext. 105-103-110-113 (97%)

donosi preko 50% "naočala" i redovito daje **najbolje bikove** na liniji klanja!

Perzistentno žuto tijelo jajnika krava

Reprodukcija, odnosno zdravlje osnovni je čimbenik ekonomičnosti mliječnoga gospodarstva, a to uključuje poslijeporodnu cikličnost, odnosno prvo tjeranje koje treba nastupiti 30-40 dana poslije teljenja

Dr. sc. ZVONIMIR TUČEK, dr. med. vet.
CUO Varaždin

Poremećaji u funkciji jajnika posljedično uzrokuju izostajanje vanjskih znakova gonjenja. U prošlim brojevima časopisa "Uzgoj goveda" obrađivali smo atrofiju jajnika, ciste na jajnicima, tiho gonjenje, a preostalo nam je obraditi poremećaj uzrokovan perzistentnim žutim tijelom na jajniku.

Ako je na jajniku prisutno žuto tijelo dulje od duljine ciklusa, i to bez prisutne gravidnosti, riječ je o perzistentnom žutom tijelu. Žuto tijelo perzistira na jajniku u istoj veličini, konzistenciji i obliku. Ova se dijagnoza često postavlja kada se krava ne goni, a na jajniku dijagnosticiramo žuto tijelo. Takvo stanje možemo zamijeniti s pojavom tihoga gonjenja krava. Kako bismo razlučili pojavu tihoga gonjenja od perzistentnoga žutog tijela jajnika, kravu moramo pregledati u nekoliko navrata u razmaku od deset do četrnaest dana. Ako na istom jajniku nalazimo žuto tijelo iste veličine, konzistencije i oblika u navedenom razdoblju riječ je o pojavi perzistentnoga žutog tijela jajnika a ne tihom gonjenju.

Uzroci i posljedice

Uzroci su poremećaja u oteljenih krava zaostajanje posteljice, endometritis i piometra, patološki sadržaj u maternici - kronična upala maternice - upalne promjene u sluznici maternice koja nije sposobna proizvoditi prostaglandine i time omogućiti razgradnju žutog tijela (luteoliza).

Ako je žuto tijelo stalno prisutno na jajniku, ono je prisutno i u vrijeme kada bi se trebao odvijati spolni ciklus tako da ono svojim hormonalnim učinkom (progesteronom) ometa estrus, rast folikula i ovulaciju, a to posljedično uzrokuje da se krava ne goni i dovodi do neplodnosti. Krava nije gravidna, a u maternici se nalazi patološki sadržaj.

Inače, krave koje nakon teljenja nisu osjemenjivane a imaju zdravu sluznicu maternice nemaju poremećaj perzistentnoga žutog tijela.

Preventiva

Bitno je osigurati dobru hranu i po mogućnosti davanje tvari bitnih za dobru plodnost (vitamini A, D, E) te minerale cink, selen, kalcij, fosfor. Hranidbi tijekom suhostaja i rane laktacije treba posvetiti osobitu pozornost. Hranidba je najvažniji okolišni čimbenik kontrole plodnosti. Problem nastaje u nedostatnom unosu energije, odnosno nemogućnosti dovoljnog iskorištavanja energije iz hrane što dovodi u fazu negativnoga energetskog balansa (NEB). NEB je često stanje koje nastaje zbog neravnoteže između unosa energije hranom i proizvodnih zahtjeva.

Zato nastanku NEB-a u najvećem broju slučajeva pridonose visoka proizvodnja mlijeka i smanjeni apetit. Učestalija hranidba svježom hranom koja se redovito uklanja i nudi te čista voda potrebni su za stimulaciju apetita i maksimalni unos suhe tvari.

Na poremećaj funkcije jajnika također utječe cijeli niz čimbenika, i to u većoj ili manjoj mjeri. Primjerice, prevelik broj krava u štali, grubo postupanje i transport, način držanja, prozračnost i ventilacija, buka u štali te prevencija raznih bolesti (parazitarnih).

Nakon svega navedenog treba zaključiti da je reprodukcija (zdravlje) osnovni čimbenik ekonomičnosti mliječnoga gospodarstva, a to uključuje poslijeporodnu cikličnost, odnosno prvo tjeranje koje treba nastupiti 30-40 dana poslije teljenja.

Slika 1. Perzistentno žuto tijelo

NOVI CENTAR ZA REPRODUKCIJU d.o.o.

GENOSTAR
RINDERBESAMUNG GMBH

PROIZVODNJA, UVOZ I PRODAJA SJEMENA BIKOVA:

AUSTRISKI VRHUNSKI SIMENTALAC: GS ENJO, WABAN, GS WATTSTEIN, GS HERZBLATT
BEZROŽNI MLIJEČNI SIMENTALAC: GS MAECHTIG Pp
ŽIVI BIKOVI: GS WOHLTAT, GS MAURIZIO, GS MAILAND, GS PICK UP, GS WALRAUB
SJEME SPERMVITAL: GS HEIDUCK, WABAN...

PROIZVODNJA I PRODAJA SJEMENA NERASTOVA:

Landras, Veliki Jorkšir, Pietren, Durock, Seghers Maksimus

UVOZ UZGOJNIH GOVEDA IZ AUSTRIJE

PRVOTELKE U LAKTACIJI

BREĐE JUNICE

PROGRAM SPARIVANJA

KONTAKT:

Mario Matković 098-274 932

Mato Jakovljević 095-294 4792

UVOZ NAZIMICA IZ AUSTRIJE

Landras, Veliki Jorkšir, Pietren

KONTAKT:

Dinka Milić 098-351 115

SMJESE I PREMIKSI ZA GOVEDA, SVINJE I PERAD

EDUKACIJE I STRUČNA POMOĆ

OPREMA ZA UMJETNO OSJEMENJIVANJE, TEKUĆI DUŠIK I

KRIOGENI KONTEJNERI

MALOPRODAJA: Pon – Pet 7-15, Sub 9-12

Potočka 20, Križevci. 048 718700

Prodaja sjemena nerasta: 048 711585

CENTAR ZA UMJETNO OSJEMENJIVANJE
GOVEDA d.o.o. VARAŽDIN

www.cuo.hr, www.cuovz.com

info@cuo.hr

42000 VARAŽDIN, Trg Ivana Perkovca 24, telefon, faks: 042/204 363

HRVATSKI UZGOJNI PROGRAM

MOZILLA

HEVIN BB

WAMURES

VRHUNSKI BIKOVI

MASIV Pp

HURLY

WABAN

VILLEROY